

Lapset ja elämän mielekkyys

Rooman keisarikaudella

Ville Vuolanto, FT, Tampereen yliopisto

Kreikkalais-roomalaisen ajattelumallin mukaan jatkuvuus ja jatkuvuuden kokemus oli yhteisesti jaettu ja usein merkittävin tavoite yksilön elämässä. Esitelmäni perusjuonteena on osoittaa, miten monin eri tavoin lasten katsottiin tuovan tähän pyrkimykseen liittyvää elämän mielekkyyttä antiikin Roomassa, ajanlaskumme ensimmäisten neljän vuosisadan aikana.

Jatkuvuuden tavoittelu tarkoitti välittömän jokapäiväistä selviytymistä, sekä lopullisen kuoleman ajatusta vastustavan jatkuvuuden tunteen tavoittelua. Lasten merkitys vanhemmilleen johtui siitä, ettei muita vaihtoehtoja jatkuvuuden varmistamiseksi juuri ollut. Aivan konkreettisesti lapset olivat aivan ylintä eliittiä lukuun ottamatta vanhempiensa ainoa vanhuudenturva ja eläkevakuutus. Vastaavasti, lasten ajateltiin huolehtivan vanhempiensa hautaamisesta ja kuoleman jälkeisestä hyvinvoinnista.

Lasten vastuulla oli myös pitkälle vanhempiensa maineen ja nimen jatkuvuuden turvaaminen, sekä näiden muiston pysyvyys. Erityisesti tämä puoli oli keskeinen roomalaisessa kulttuurissa: Kuolemattomuus

lapsissa ja suvun nimissä, sekä muistoissa elämisenä jäi kristillisessäkin kulttuurissa keskeiseksi osaksi yksilön jatkuvuuden tunteen tavoittelua, joskin näiden kanssa kilpaili uutena ulottuvuutena mahdollisuus tuonpuoleiseen jatkuvuuteen ja kuolemattomuuteen.

Esimodernissa maailmassa keskeistä oli myös se, että suvun perintöomaisuus, erityisesti maaomaisuus pysyi jälkeläisten hallussa. Vastaavasti, lapset jatkoivat suvun henkistä perintöä, erityisesti vanhempiensa uskonnollisia tapoja. Roomalaisissa lähteissä toistuu myös jatkuvasti, miten lapset jo itsessään symboloivat vanhempiensa elämistä edelleen: lapset muistuttivat vanhempiaan ulkonäöltään tai käyttäytymiseltään, tai yksinkertaisesti vain välittivät näiden 'verenperintöä' - nykyisin puhuisimme kai geneistä.

Eri yhteiskunnallisissa tilanteissa erilaiset jatkuvuuden tavoittelun muodot nousevat kulttuurillisesti hallitseviksi. Roomalaisen keskustelun analysoiminen auttaa näkemään myös nyky-yhteiskunnassamme piirteitä, jotka ovat kehittyneet vastauksena elämän merkityksellisyyden kaipuuseen ja jatkuvuuden turvaamiseen, näköalattomuuden ja kuoleman edessä.